ISNN 3030-3907

2025/4
VOLUME 6

DEVELOPMENT OF SCIENCE

ILMIY JURNAL



Development of science

Ilmiy jurnal

2026/4 VOLUME 6

ISSN 3030 -3907

Ilmiy jurnal OAK rayosatining 2024 yil 27 sentabrdagi 361-son qaroriga asosan 02.00.00 kimyo fanlari hamda 2025 yil 12 fevral 367- son qaroriga asosan 05.00.00 texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:
Temirov Alisher Hoshim o‘g‘li – texnika fanlari falsafa doktori (PhD),Dotsent.
TAHRIRIYAT KENGASH RAISI:
Fozilov Sadriddin Fayzullayevich – texnika fanlari doktori, professor
TAHRIRIYAT KENGASH A’ZOLARI

TEXNIKA FANLARI/ TECHNICAL SCIENCES/ ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Bozorov G‘ayrat Rashidovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Abdurahmonov Olim Rustamovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Adizov Bobur Zamirovich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, professor
Hayitov Ruslan Rustamjonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Jumayev Qayum Karimovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Berdiyev Dorob Murodovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor
Maxmudov Rafiq Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Tilloyev Lochin Ismatilloyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Raxmonov Qahramon Sanakulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Barakayev Nusratullo Rajabovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.
Jo‘rayev Xayrullo Fayziyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Panoyev Erali Rajabboyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Ataullayev Sherzod Nabiullyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Malik Negmurodovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Axmedova Ozoda Bahronovna
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti.
Safarov Bahri Jumayevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Xaydarov Axtam Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Safarov Jasur Alijon o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Асадова Раъно Дилмуратовна
Тошкент Давлат техника университети доценти

KIMYO FANLARI/ CHEMICAL SCIENCES/ ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Axmedov Voxid Nizomovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Umarov Baqo Bafoyevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Kodirov Abduaxad Abduraximovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Qurbonov Mingniqul Jumagulovich
Qarshi davlat Universiteti, dotsent
Turemuratov Sharibay Naurizbaevich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Bosh ilmiy kotibi, professor
Tursunov Kaxor Shonazarovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Do‘stov Hamro
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Panoyev Nodir Shavkatovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Olimov Bobur Bahodir o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Kasimov Sherzod Abduazimovich
Termiz Davlat Universiteti, professor.
Aliqulov Rustam Valiyevich
Termiz Davlat Universiteti, professor
Tropov Xamza Tursunovich
Samarqand Davlat Universiteti, professor

IQTISODIYOT FANLARI/ ECONOMICS/ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Nizamov Aslitdin Badreddinovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Boboyev Akmal Choriyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Ergashxojayeva Shaxnoza Djasurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Saidaxmedova Nodira Ilxomovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Muxsinov Bekzod Toxirovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shakarov Qulmat Ashirovich
Renessans ta'lim universiteti,dotsent.
Jumaeva Zulfiya Qayumovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Norova Salomat Yusupovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Jalilov Jamshid G‘anijonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, dotsent
Xasanova Gulruh Djumanazarovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

PEDAGOGIKA FANLARI/ PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Siddiqova Sadoqat G‘afforovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Zoyirov Erkin Xalilovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, DSc, professor
Gaffarov Feruz Hasanovich
Puchon Universiteti, *professor*
Ruziyev Davron Yuldashevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Muradova Firuza Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Yunusova Gulandon Samiyevna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
To‘xtayeva Zebo Sharifovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Navro‘zova Gulchixra Nigmatovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Uzoqova Laylo Polvonovna
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.
To‘raqulova Marjona Qiyom qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Muradova Zarina Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Sanjar Aslonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shodiyev Jahongir Jo‘raqulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent
Gaffarov Laziz Hasanovich
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.

Tahririyat a’zolarning to‘liq ro‘yxati jurnalning www.devos.uz saytida keltirilgan.

Tahririyat hay’ati a’zolarining tarkibini o‘zgartirish hamda qo‘shimcha kiritish yoki tahririyat a’zoligidan chiqarish bosh muharrir tomonidan amalga oshiriladi.

ISSN 3030-3907

Development of science ilmiy jurnali 2024 yil 15 aprel kuni №256445 sonli guvohnoma bilan Davlat ro‘yxatidan o‘tgan.

To‘plam elektron ko‘rinishda (pdf formatida) mualliflarga taqdim etiladi. To‘plamga kiritiladigan maqolalarning mazmuni, ulardagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligiga hamda har qanday fikr - mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’ul hisoblanadilar. Talablarga javob bermaydigan maqolalar to‘plamga kiritilmaydi. Tashkiliy qo‘mita maqola matnini qisqartirish, qisman tuzatish kiritish, seksiyalarga joylashtirish huquqiga ega.

ISSN 3030-3907

КЎЧМАС МУЛК ОБЪЕКТЛАРИ АУДИТИНИНГ АМАЛИЁТДАГИ ҲОЛАТИ ТАҲЛИЛИ (ЎЗБЕКИСТОН ШАРОИТИДА)

Нарзуллаев Шерзод Фозилович

Тошкент давлат иқтисодиёт университети мустақил изланувчиси

Аннотация. Ушбу мақолада Ўзбекистонда кўчмас мулк объектлари аудитининг амалиётдаги ҳолати таҳлил қилинган. Кўчмас мулк объектларини бухгалтерия ҳисобида акс эттириш, уларнинг қийматини баҳолаш ва аудиторлик текширувини ўтказиш жараёнлари ўрганилди. Тадқиқот давомида амалиётда учрайдиган асосий муаммолар, жумладан, бошланғич қийматни нотўғри шакллантириш, амортизация ҳисоблашдаги хатолар ва мол-мулк солиғини ҳисоблашдаги камчиликлар аниқланди. Шунингдек, кўчмас мулк аудитини такомиллаштириш бўйича илмий-амалий таклифлар ишлаб чиқилди.

Калит сўзлар: кўчмас мулк, аудит, асосий воситалар, амортизация, мол-мулк солиғи, бухгалтерия ҳисоби, кадастр.

Annotation. This article analyzes the state of the audit of real estate objects in Uzbekistan in practice. The processes of reflecting real estate objects in accounting, assessing their value and conducting an audit were studied. During the study, the main problems encountered in practice were identified, including incorrect formation of the initial value, errors in the calculation of depreciation and defects in the calculation of property taxes. Scientific and practical proposals for improving real estate auditing have also been developed.

Keywords: real estate, audit, fixed assets, depreciation, property tax, accounting, cadastre.

Аннотация. В данной статье анализируется состояние аудита объектов недвижимости в Узбекистане на практике. Были изучены процессы отражения объектов недвижимости в бухгалтерском учете, оценки их стоимости и проведения аудита. В ходе исследования были выявлены основные проблемы, с которыми приходится сталкиваться на практике, в том числе неправильное формирование первоначальной стоимости, ошибки в расчете амортизации и дефекты в расчете налогов на имущество. Также были разработаны научно-практические предложения по совершенствованию аудита недвижимости.

Ключевые слова: недвижимость, аудит, основные средства, амортизация, налог на имущество, бухгалтерский учет, кадастр.

КИРИШ.

ISSN 3030-3907

Кўчмас мулк объектлари корхоналар активларининг муҳим қисмини ташкил этади ва уларни тўғри ҳисобга олиш ҳамда аудит қилиш молиявий ҳисоботлар ишончлилигини таъминлайди.

Ўзбекистонда иқтисодий ислоҳотлар шароитида бухгалтерия ҳисоби ва аудит тизими такомиллаштирилмоқда. Бироқ амалиётда кўчмас мулк объектлари аудитида бир қатор муаммолар сақланиб қолмоқда. Жумладан, активларнинг ҳақиқий қиймати ва балансда акс эттирилган қиймати ўртасидаги фарқлар, ҳужжатлаштиришдаги камчиликлар ҳамда солиқ ҳисоб-китобларидаги хатолар кузатилмоқда.

Мазкур мақоланинг мақсади — кўчмас мулк объектлари аудитининг амалиётдаги ҳолатини таҳлил қилиш ва уни такомиллаштириш бўйича таклифлар ишлаб чиқишдан иборат.

АДАБИЁТЛАР ШАРҲИ.

Кўчмас мулк аудити асосий воситалар аудитининг таркибий қисми ҳисобланади. Илмий адабиётларда унинг мақсади активлар ҳақида ишончли маълумот шакллантириш ва молиявий ҳисоботларнинг тўғрилигини таъминлашдан иборатлиги таъкидланади.

К.Б. Урозов ва Ш. Азимова фикрича, асосий воситалар аудитининг асосий мақсади активларни харид қилиш, таъмирлаш ва модернизация қилиш харажатларининг тўғри ҳисобланганлигини текширишдир.

Г.М. Рахимова аудитни иқтисодий воқеалар ҳақидаги маълумотларни йиғиш ва баҳолаш орқали манфаатдор томонларга ишончли ахборот тақдим этиш жараёни сифатида таърифлайди.

Халқаро амалиётда, хусусан AICPA томонидан қабул қилинган SAS стандартлари аудиторлардан ҳисоб-китоблар ва баҳолаш жараёнларини чуқур таҳлил қилишни талаб этади. Бу эса кўчмас мулк аудитида профессионал ёндашув аҳамияти юқори эканлигини кўрсатади.

МЕТОДОЛОГИЯ.

Тадқиқотда қуйидаги усуллар қўлланилди:

- меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни таҳлил қилиш
- амалий аудит жараёнларини ўрганиш
- бухгалтерия маълумотларини таҳлил қилиш
- реал корхоналар мисолида ҳисоб-китоблар

Кўчмас мулк аудитининг мазмуни

Кўчмас мулк аудити молиявий ҳисоботлар, ҳужжатлар ва операцияларни тизимли текширишни ўз ичига олади. Аудит жараёнида активларнинг мавжудлиги, қиймати ва ҳисобда акс эттирилиши текширилади.

ISSN 3030-3907

Бошланғич қийматни текшириш

Кўчмас мулк объектларининг бошланғич қиймати қуйидаги харажатларни ўз ичига олади:

- харид қиймати
- давлат божлари ва йиғимлар
- транспорт ва ўрнатиш харажатлари
- маслаҳат хизматлари

Аудитор ушбу харажатларнинг тўғри ҳисобланганлигини текшириши лозим.

Амортизация ҳисобини текшириш

Амортизация активнинг қийматини фойдали хизмат муддати давомида тақсимлашдир.

Амортизация ҳисоблашда қуйидагилар текширилади:

- амортизация усули
- фойдали хизмат муддати
- солиқ кодексига мувофиқлиги

Амалиётда аниқланган муаммолар

Таҳлил натижасида қуйидаги асосий муаммолар аниқланди:

- бошланғич қийматни нотўғри шакллантириш
- амортизация ҳисоблашда хатолар
- кадастр ва бухгалтерия маълумотлари ўртасида фарқ
- мол-мулк солиғини нотўғри ҳисоблаш

Муҳокама ва таклифлар

Кўчмас мулк аудитини такомиллаштириш учун қуйидаги таклифлар берилди:

1. Норматив такомиллаштириш

- аудит стандартларини такомиллаштириш
- халқаро стандартларни жорий этиш

2. Рақамлаштириш

- кадастр ва бухгалтерия маълумотларини интеграциялаш
- электрон аудит тизимини жорий этиш

3. Назоратни кучайтириш

- ички аудитни ривожлантириш
- солиқ назоратини кучайтириш

ХУЛОСА.

Ўзбекистонда кўчмас мулк аудити амалиёти ривожланиш босқичида бўлиб, унинг самарадорлиги бир қатор омилларга боғлиқ.

Тадқиқот натижаси шуни кўрсатдики:

ISSN 3030-3907

- кўчмас мулк ҳисобида хатолар мавжуд
- аудит жараёнини такомиллаштириш зарур
- рақамлаштириш муҳим аҳамиятга эга

Кўчмас мулк аудитини такомиллаштириш молиявий ҳисоботларнинг ишончлилигини оширишга ва иқтисодиёт барқарорлигини таъминлашга хизмат қилади.

АДАБИЁТЛАР

1. Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси Ўзбекистон Республикаси бухгалтерия ҳисобининг миллий стандарти (5-сонли БҲМС) “Асосий воситалар”. 2024.
2. Бухгалтерия ҳисобининг халқаро стандарти (16-сон IAS) “Асосий воситалар”. 2018
3. БҲМС №21 “Ҳисобварақлар режаси” Уразов К.Б., Азимова Ш. Асосий воситаларга инвестициялар аудитини такомиллаштириш Журнал, Экономика и социум. 6 (85).2021. 375-379 б.
4. Рахимова Г.М. Асосий воситалар ҳисоби ва аудити билан боғлиқ муаммолар, уларнинг халқаро стандартларга мувофиқ ечимлари. Иқтисодиёт ва таълим / 2020 № 3. 117-121 б.
5. Илмий мақолалар ва тадқиқотлар chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://api.mf.uz/media/filestore/Avgust_2_2025.pdf.
6. Искусственный_интеллект (мировой_рынок). URL: http://www.tadviser.ru/index.php/ (дата обращения: 30.04.2025).
7. Годовой отчет Deloitte. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/nl/Documents/ about-deloitte/deloitte-nl-integrated-annual-report-2017-2018.pdf (3.04. 2025).

ISSN 3030-3907